

DAGENS FRÅGOR

Den 20 dec. 1945.

Dagens situation i Polen. Det har nu gått åtskilligt mer än ett halvår sedan konferensen i Jalta, på vilken bl. a. beslöts, att en regering skulle bildas i Warszawa på en grundval som var bredare och mera demokratisk än den på vilken Lublinregeringen vilade. Sedan mer än fem månader har denna regering, som erkänts av de förenade nationerna och flertalet neutrala stater, suttit vid makten i Polen. På frågan om den motsvarar den polska folkmajoritetens önskemål, måste man tyvärr svara nekande. Kommunismen har — sannolikt på samma vis som i Österrike och Ungern — undan för undan under den nuvarande regimen förlorat anhängare. Av kabinettets tjuguen medlemmar är det endast fyra som tillhör förkrigstidens politiska partier. Tre äro »bondeförbundare» och en socialdemokrat, medan femton härstamma från den forna Lublinkommittén. De senare äro sålunda kommunister eller av kommunisterna beroende personer.

Det är klart att denna regering, som inte representerar det gamla väljarfolkets flertal, till att börja med från flera håll bojkottades.

Man ställer sig också frågan varför Mikolajczyk, den tidigare premiärministern i polska Londonregeringen och otvivelaktigt en av de mest betydande polska politiska personligheterna, gick med på denna lösning av problemet. Enligt direkt till Stockholm ingångna meddelanden var det tre polska professorer, vilka på konferensen i Moskva representerade de oberoende polska intellektuella, som övertalade Mikolajczyk. Situationen i Polen utmålades för honom i dystra färger. De ansågo, att Polen, som utmattats av den tyska ockupationen, övergivits av sina västliga allierade och utlämnats som byte åt kommunismen och den härjande soldatesken, behövde någon som ryckte upp det ur dess förnedring, ur dess pessimism och apati. Man ansåg, att endast Mikolajczyks återkomst skulle kunna medföra en sådan uppräckning. Den enda räddning undan den österifrån hotande kommunistiska översvämningen såg man i att en del av polackerna i emigrationen försonade sig med Lublinregeringen.

Mikolajczyks återkomst till Polen medförde verkligen att de polska politiska kretsarna skredo till handling. Man erkände, att de tidigare försöken att negligera Lublinmyndigheterna varit till skada för Polen. Det polska folket kom till den slutsatsen, att man, eftersom striden om Polen förlorats på det internationella planet, borde göra allt som låg i folkets förmåga för att inte förlora striden om fosterlandet, om Polens själ. Man borde se till, att Polen inte blev den sjuttonde sovjetrepubliken, något som till och med flertalet av de polska kom-

ministerna motsätter sig. Fördenskull gick man med på att samarbeta med regimen. En betydande del av ungdomen och en del av den tidigare underjordiska hemmaarmén, som till att börja med så brutalt förföljdes av Lublinregeringen, anslöto sig dock inte till den nya taktiken och föredrogo att dölja sig i skogarna, där ännu i dag partisanstrider utkämpas.

Mikolajezyk och hans båda kamrater från bondepartiet ha medtagits i regeringen. De ha dock inte kunnat göra sig gällande inom inrikespolitiken, ehuru Mikolajezyk åtnjuter en utomordentlig popularitet. Han är i flera avseenden bunden av det kommunistiska polska partiet »P. P. R.» och för en vansklig kamp för att tillförsäkra sina beprövade medarbetare ansvariga befattningar inom sitt eget ministerium eller inom den provinsiala administrationen. På de ansvariga posterna i Mikolajezyks närmaste omgivning placeras ofta mot hans vilja kommunister.

Före kriget räknade man i Polen med fem politiska riktningar. För det första var det den dåvarande regimen, eller den s. k. sanacja, som huvudsakligen bestod av folk ur den civila och militära byråkratien. Därefter kom folkpartiet, d. v. s. bondepartiet med Witos och Mikolajezyk i spetsen. Det tredje partiet utgjordes av socialisterna. Därefter kom det katolska arbetarpartiet, som rekryterades bland Västpolsens småborgare och hantverkare. Slutligen kom det nationaldemokratiska, som var ett nationalistiskt högerparti med mycket stort inflytande bland städernas intellektuella. Kommunisterna i Polen hade inte något legaliserat parti. De utövade inte heller något inflytande på polska folket, som är starkt patriotiskt och religiöst. Anhängare kunde de endast vinna inom en del av städernas proletariat och bland de jordlösa lantarbetarna. Sovjetunionen har på grund av sin imperialistiska politik och framför allt till följd av de ryska truppernas uppträdande inom de ockuperade områdena försuttit den enastående chansen nu att erkännas av polackerna som Polens räddare. Om Sovjetunionen endast velat uppträda såsom konstruktiv och fredlig faktor under återuppbyggnaden av Europa, skulle Polen utan tvivel ha uppriktigt önskat samarbete och medverkan.

Den nuvarande regimen i Polen är, såsom neutrala observatörer enhälligt konstatera, inte i stånd att i Polen, som så förfärligt härjats av kriget, införa lag och ordning och tillförsäkra befolkningen frihet från nöd och frihet från fruktan. Det är sant, att nationen nu kan andas ut efter nazisternas massterror som avsåg att biologiskt utrota det polska folket. Den nya regimens mål är ett annat. Den vill förvandla polackerna till ofarliga anhängare av den nya ordningen och göra dem till kommunister. Det förekommer sålunda icke längre några gaturazzior, några dödsfabriker eller offentliga exekutioner. Men folk försvinner icke desto mindre alltså i Polen, även om det inte sker så ofta som förr. Och när någon nu försvinner, så finns det ingen möjlighet att återfinna honom, att friköpa honom eller, eventuellt, att genom en djärv kupp slita honom ur hans vaktares klor. Numera försvinner folk som en sten i vattnet.

Den nya politiska polisen är också mera allvetande än tyskarna. Det underjordiska arbetet har blivit praktiskt taget omöjligt. »Under de sista sex åren ha vi endast åtnjutit 63 dagars frihet», säga nu Warszawas invånare med tanke på resningen i Warszawa.

I ett hänseende har läget i Polen emellertid avsevärt ljusnat. Tillgången på livsmedel har undan för undan förbättrats. Men återuppbyggnaden av de alltjämt oförklarligt folkrika ruinstäderna, såsom Warszawa och Danzig, har måst stå tillbaka för ännu mer trängande uppgifter.

Valet i Österrike. Valen i Österrike blevo ett nederlag för kommunisterna. Valda blevo 4 kommunister, 76 socialdemokrater och 85 kristligt sociala. Mitt under en ekonomisk katastrof bevisade det österrikiska folket att det trots allt bevarat sitt andliga oberoende av sådana politiska maximer och slagord som alltid varit främmande för det. Så var det efter 1918 och så är det än i dag. Då som nu härskade politisk och ekonomisk kaos. Då som nu hade Österrike grannländernas exempel för ögonen, länder som utan hämningar kastade sig i armarna på det ryska systemet. Då som nu är Österrike en stat utan råvaror, utan resurser, utan en ledande statsman med förmågan att uppelda folket (detta omdöme innebär ingen ringaktning av doktor Renners mod, offervilja och dådkraft). Men ändå motstod folket — då som nu — alla frestelser. Små, men farliga kupp försök avvärjdes med liten möda och små blodutgjutelser och inom kort tid blev det uppenbart att detta utarmade och hjälplösa land inte var något lämpligt övningsfält för kommunisterna.

Det var förvånansvärt 1918; det är ännu mera förunderligt under nuvarande förhållanden. Ty dessa val ägde ju rum i ett land där stora och viktiga delar ockuperas av sovjettrupper. De ägde rum sedan landet befriats genom Röda Arméns insats och det är också till stor del Röda Arméns förtjänst att den fruktansvärda livsmedelsbristen kunde lindras. Men ändå! I ett land med omkring tre och en halv miljon väljare fingo kommunisterna hundrasjuttioåtusen röster och fyra mandat av parlamentets hundrasextiofem. Hur kan detta resultat psykologiskt förklaras? Varför följde inte väljarna de paroller som säkerligen också understöddes av den kommunistiske vicekanslern och inrikesministern? Man måste framför allt ta det psykologiska tillståndet i betraktande, såsom vi ha sett det i Ungern och i viktiga delar av Tyskland, hos arbetarna såväl som hos medelklassen. Främmande ockupationer väcka inte någon vänskap för ockupationsmakten. Det är nästan oundvikligt att soldater efter årlånga krig, efter rasande kamp och efter sitt eget lands plundring och skändning åtminstone i erövringens första fas svara med repressalier som helt naturligt framkalla en stark reaktion hos de träffade. Det har t. o. m. rapporterats att ryska officerare själva ingrepp med vapnen i handen för att få ett slut på sådana excesser. Men minnet av excesserna inverkar på folket. Lika mycket inverkar också bortförandet av industriella maskiner som ryssarna

enligt Potsdamöverenskommelsen betraktade som skadestånd. Slutligen är det mycket möjligt att ryssarna själva visade sig rätt ointresserade av dessa val, då ju säkerheten finns att Österrike inte skall låna sig till ett antiryskt block och att ingenting skulle kunna hända som skulle skada Sovjets intressen.

Om kommunisternas nederlag var oväntat, så var det dock inte mindre oväntat att det gamla kristligt sociala partiet i sin nya form som österrikiskt folkparti vann en seger som förskaffade det en — visserligen knapp — majoritet i parlamentet. Man räknade med att bönderna som utgör omkring en miljon väljare också i fortsättningen skulle behålla sin representation. Men blott få trodde att det borgerliga elementet — i detta fall ungefär trehundra tusen småborgare, kontorister och andra anställda — inte skulle övergå till socialdemokratin. Med tanke på det fruktansvärda eländet och allmänna missnöjet låg det nära till hands. Renners och hans regerings moderata hållning skulle ha kunnat underlätta en sådan utveckling. Likväl blev motsatsen fallet. Denna grupps framgång berodde på böndernas förening med de eljest fluktuerande elementen bland småborgarna, trots de sorgliga minnen från Dollfuss och Schuschniggregeringarna som understöddes av de kristligt sociala. Såvitt bekant, fanns det inte heller hos högern en enda magnetisk personlighet som skulle ha kunnat jämföras ens med Seipels andliga mått. Partiets ledande man, den blivande kanslern, Fiegl, var sekreterare i bondeorganisationen och tillbringade som sådan sex år i koncentrationsläger. Det är mycket möjligt att just egenskapen av martyr har varit utslagsgivande för denne eljest helt obekante mans politiska framgång. I koncentrationslägret lärde sig Fiegl betydelsen av den fullkomliga solidariteten som rådde bland fångarna. Man kan hysa det förtroendet att han som styrande inte skall glömma dessa erfarenheter. Det är inte heller uteslutet att en sådan homo novus utmärker sig på ett oväntat sätt. Österrike hade en gång en vicekansler som hade det underliga namnet Jodokus Fink. Han var en enkel bonde från Tyrol som talade sina gelikars oförfalskade dialekt. Men han var känd för sin klokhet. Alla partier hyste förtroende för honom. När det gällde att lösa invecklade parlamentariska problem var ingen lämpligare än denne inte alls lärde men ärlige och intelligente parlamentariker.

Samarbete är dagens lösen. Rent parlamentariskt är situationen ungefär som den var under Dollfuss, då högern och vänstern vägde lika tungt i vågskålen. Den slutsats, som partierna måste dra ur dessa viktiga val, kommer att bli motsatsen till Dollfuss' diktatursträvanden. Redan då skulle det ha varit oändligt mycket bättre om differenserna hade kunnat utjämnas och om regeringen och oppositionen skulle ha kunnat enas om parollen: statens räddning. I dag är denna gemenskap oundviklig. Ur denna samarbetssynpunkt synes kombinationen av en socialdemokrat Renner som president och borgerlig majoritet i den nya samlingsregeringen lycklig. Om också kommunisterna äro mycket svaga kommer regeringen i alla fall — redan med hänsyn till Sovjetryssland — att försäkra sig om deras

medarbete. Ännu mindre tänkbart vore det att i statens nuvarande livsfarliga läge följa doktor Seipels exempel och utesluta en så stark minoritet som socialdemokraterna. Det var en bagatellartad menings-skiljaktighet som år 1920 förorsakade splittringen mellan de borgerliga partierna och socialdemokraterna. Aldrig kunde det slås en bro över denna avgrund, aldrig gottgjorde bägge sidor sina fel.

I dessa tider ligger det helt i de borgerligas intresse att dela det stora, tryckande ansvaret med oppositionen. Rätt eller orätt, den härskande gruppen ställes alltid till ansvar för rådande nödortf. Efter dessa val verkar det sålunda som om möjligheten till en fredlig och saklig kooperation på parlamentarisk och demokratisk basis förefinnes i Österrike. Det kommer att bero på ockupationsmakterna och grannländerna om detta hungrande och olyckliga land äntligen skall kunna återgå till ett någorlunda normalt tillstånd utan denna skandalösa indelning i fyra zoner, utan att en halv miljon främmande besättningstrupper måste underhållas och utan att människor dagligen måste dö av undernäring. Det första steget har ju redan tagits genom den engelska förklaringen om ockupationstruppernas minskning. Ty en frihet som endast ger rättigheten att svälta ihjäl är en frihet som svårligen går att förena med förnuft och humanitet

Ernst Benedikt.

Antisemitismen i Sovjetunionen. Under de olycksaliga krigsåren ha miljoner judar fallit offer för den brutala nazistiska antisemitismen. Antisemitisk giftpropaganda har bedrivits i alla länder under den nazistiska ockupationen. Det är icke längre någon hemlighet, att den mångenstädes funnit god jordmån. Med så mycket större tillfredsställelse har därför den europeiska offentligheten konstaterat, att antisemitismen under kriget icke tolererades i Ryssland, som på tsarismens tid och under inbördeskriget hemsöktes av pogromer Uppenbarligen var denna glädjande företeelse dock endast av övergående natur. Antisemitiska vågor synas ha spritt sig också till olika delar av jätteriket. Endast på grund av censurförhållandena har man i utlandet förblivit okunnig därom.

En uppseendeväckande översikt över detta sorgliga kapitel stod nyligen att läsa i den ryska socialdemokratiska tidskriften »Socialistitjeski Vjestnik» (Socialistiska Kuriren) i New York, författad av en dess medarbetare d:r Salomon Schwarz, bekant som utmärkt kännare av Ryssland. De källor, som ligga till grund för redogörelsen synas vara autentiska. Hänsyn bör dock tas till att tidskriften knappast kan anses fullt objektiv i sitt ställningstagande till Sovjetunionen. Den allvarliga frågan uppställer sig emellertid: kommer den ryska statsmakten, som intar en så egenartad ställning till demokratins och de mänskliga rättigheternas principer, att upptaga en systematisk kamp mot antisemitismen? Här återges några partier och redogörelser i det ryskspråkiga socialdemokratiska organet.

P. O.

Antisemitismen hade aldrig några djupa rötter bland de ryska folkmassorna. Från mitten av 1920-talet tycktes Sovjetunionen bli ett land utan antisemitism. På 1930-talet började emellertid vissa oro-väckande symtom framträda. I den under dessa år försiggående stormiga processen med utformandet av en ny socialistisk »elit» gjorde sig ofta en av ingen öppet formulerad men tydligt uttalad princip gällande: »Om möjligt utan judar.»

Från det andra världskrigets början och ända till Sovjetunionens inträde i detsamma började antisemitismen öppet sticka upp huvudet. Hundratusentals polska judar, deporterade (ofta flyktingar) och placerade huvudsakligen i Ural, västra Sibirien och Kazakstan, tedde sig på de nya platserna som ett främmande element, och vid den hastiga försämring av existensförhållandena för hela Sovjetunionens befolkning, som inträdde vid denna tidpunkt, uppstod en dov förbittring och ett missnöje, och — något som ofta förekommit i historien — då detta icke fann något lagligt utlopp började det än här och än där rikta sig mot judarna, och antisemitismen spred sig i vida kretsar över landet. Den 22 juni 1941 var marken redan tillräckligt förberedd för en förvånande framgång för den hitlerska antisemitiska propagandan, vars inflytande snart gjorde sig gällande icke endast bland befolkningen i de ockuperade områdena utan också genom några hittills icke riktigt upplärade kanaler tycktes tränga djupt in i Sovjet.

För icke länge sedan publicerades meddelanden, som inte längre väckte något tvivel om att antisemitismen är stadd i tillväxt inom olika områden av Ryssland. I marsnumret av den i Palestina utkommande »Bulletin», som publiceras (på engelska) av Joint Rescue Committee of the Jewish Agency for Palestine (den judiska Palestinabyråns gemensamma räddningskommitté) och som på intet sätt kan misstänkas för fientlig inställning till Sovjetunionen, publiceras en kommuniké om judarnas svåra belägenhet i Ukraina. Författaren till denna kommuniké avreste från Charkov på våren 1944 och lämnade Sovjetunionen i slutet av samma år samt begav sig i januari 1945 till Palestina. Här följer det viktigaste av innehållet:

»... Ukrainarna bemöta de återvändande judarna fientligt. Under de första veckorna efter Charkovs befrielse vågade ingen jude visa sig ensam på gatan nattetid. Situationen förbättrades först sedan myndigheterna ingripit och förstärkt polispatrullerna i staden. Det fanns många fall där judar blivit ihjälslagna på basarplatserna och en gång blev en jude ihjälslagen av en ukrainare på torget. Polis utkallades till mordplatsen, men de bönder som bevittnat tilldragelsen började bråka med polisen och häktades allesammans tillsammans med gärningsmannen. I Kiev dödades sexton judar under en pogrom, som framkallats genom att en rysk officer mördats av en kvinna som blev tagen för judinna.»

»Judar som återvände till sina bostäder återfå endast en liten del av sina tillhörigheter. Då de vända sig till domstol mot de ukrainare, som lagt beslag på dessa ägodelar, få dessa medhåll av andra ukrainare som inför rätten avge falska vittnesberättelser.»

»De ukrainska myndigheterna äro i betydande grad besmittade av antisemitism. Judarnas hänvändelser beaktas icke på vederbörligt sätt. Då Handelsinstitutet återvände från Charkov till Kiev, anhöllo de judiska professorerna om tillstånd att resa dit. Deras anhållan blev avslagen. De vände sig då till ordföranden för ukrainska rådet, men de fingo icke något svar. Den judiska teatern fick icke tillstånd att återvända till Charkov. Radioutsändningarna på hebreiska språket ha icke återupptagits. Det officiella svaret på alla judarnas klagomål tillkännager att den antisemitism, varmed tyskarna förgiftat befolkningens medvetande, endast så småningom kan utrotas.»

I samma meddelande konstateras det faktum, att antisemitismen under kriget nått en vidsträckt spridning, och att det kommit till bojkott mot judarna i Kirgisien, där författaren uppehöll sig de första krigsåren.

Av kanske ännu mera oroande, rentav tragisk karaktär är också ett annat meddelande i samma nummer av »Bulletinen», nämligen antisemitismens framträdande bland partisanerna som stå i förbindelse med den röda armén, d. v. s. den mest »sovjetiskt» inställda delen av ortsbefolkningen. Sagesmannen (som lämnade Sovjetunionen i november 1944) deltog i det underjordiska organiserandet av det judiska självförsvaret i Wilno under den tyska ockupationen, deltog i striden mot tyskarna vid tiden för likvideringen av stadens ghetto i september 1943 samt flydde därefter »till skogarna» tillsammans med de undkomna motståndsmännen, för att ansluta sig till partisanerna. Här uppstod för de judiska partisanerna en sådan situation, att de faktiskt tidtals förvandlades till en organisation för judarnas självförsvär mot — partisanerna.

På vad sätt reagera officiella kretsar mot denna uppblomstring av antisemitismen? Hur underligt det än förefaller, består den officiella reaktionen i — frånvaron av varje som helst direkt reaktion. Den sovjetryska pressen har under dessa år inte bara fört någon kamp mot antisemitismen utan helt enkelt låtsats som om den icke märkt dess utveckling. Detta systematiska negligera av antisemitismen har gått så långt, att den överväldigande majoriteten av Sovjetunionens befolkning intill senaste tiden helt enkelt icke vetat och antagligen icke heller nu vet, att Hitler som fundamental uppgift ställde judendomens fysiska utrotande och att han förverkligat denna uppgift med otvivelaktig »framgång» över nästan hela det ofantliga område, som han på en tid utbrett sitt välde över.

I juli 1943 försiggick i Krasnodar en process mot de tysk-nazistiska våldsmännens och deras medhjälparens bestialiteter på staden och distriktet Krasnodars territorium. Processen pågick i några dagar; den fick en informationsmässig karaktär. Redogörelserna över processens gång utsändes i radion och avtrycktes i alla tidningar. Detta var en stor politisk aktion. Men varken i anklagelseakten eller i allmänne åklagarens avslutningstal fanns ett enda ord om den i Krasnodardistriktet försiggångna systematiska, av tortyr beledsagade utrotningen av judarna en gros. Endast i två vittnesberättelser (av läkaren Kozelskij och det kvinnliga vittnet Ivko) nämndes i

förbigående om judarna (se »Pravda» 17/7 1943), men för processen i dess helhet passerade detta helt och hållet obemärkt. Visserligen fanns det också i Sovjetunionen en person, som blev så starkt upprörd över judarnas fruktansvärda tragedi, att han uppträdde offentligt med anledning därav. Det var Alexej Tolstoj, som — förmodligen i samband med processen i Krasnodar — kom till Nordkaukasus, där han fick se och höra fasansfulla ting och därefter i »Pravda» (den 5 augusti 1943) offentliggjorde en artikel under rubriken »Det bruna vanvettet», där han med stor kraft tecknade judarnas golgatavandring. Det krävdes en Tolstojs utomordentliga ställning för att denna artikel skulle kunna befordras till trycket. Men till och med Tolstoj var tvungen att i denna artikel mildra de värsta detaljerna.

Det är tillräckligt bekant vad de ukrainska judarna under tiden för den hitlerska ockupationen genomlevat — eller rättare sagt utstått, men icke i sin helhet överlevat: de ha med några få undantag utrotats. Och då i mars förra året — för första gången efter Ukrainas befrielse — Ukrainas högsta sovjet sammanträdde, talade ordföranden för de ukrainska folkskommisariernas råd, Nikita Chrusjtjov, i sin utförliga redogörelse för Ukrainas prövningar och de uppgifter som landet stod inför (»Pravda» den 16 och 17 mars 1944) med stark rörelse om de hundratusental som dödats och torterats, om de oerhörda lidanden som »de våra» utsatts för vid ockupationen. Men han nämnde icke med ett enda ord att ett stort antal av de torterade — sannolikt det övervägande flertalet — utgjordes av judar. Det var inte bara så att Ukraina efter ockupationen var ett »land utan judar» — det fanns inte heller det ringaste utrymme för judarna i den utförliga rapporten från ukrainska regeringens chef.

Detta är inget tillfälligt misstag eller förbiseende — och vad skulle där kunna vara för ett misstag? Det är ett system. Sedan våren förra året har det i sovjetpressen börjat tryckas redogörelser från de lokala »utomordentliga statliga kommissionerna» om fastställande och undersökning rörande de nazistiska illdåden. Den 1 mars publicerades en sådan redogörelse för Kievdistriktet, den 7 maj följde en annan från Rovnodistriktet och den 14 juni kom en tredje från Odessadistriktet. I alla dessa distrikt utgöra judarna en ofantlig procent av stadsbefolkningen och i dessa distrikt var tortyr och likvidering av judar det mest karakteristiska draget i nazisternas förbrytelser. Men läsaren kan icke finna ens en antydning om detta i »de utomordentliga statliga kommissionernas» redogörelser — och det är för övrigt betecknande, att det i de allra flesta distrikt icke finns en enda judisk medlem i dessa kommissioner. Under årets senare hälft såg det ut som om situationen skulle ändras. Den 5 augusti publicerades moskvatidningarna ett brev från Minsk's invånare till Stalin. I detta talas det synbarligen för första gången om massutrotningen av judarna. Men den efter halvannan månad publicerade kommunikén från den utomordentliga statliga kommissionen för Minskdistriktet (och inom den fanns icke en enda jude) var redan vida försiktigare formulerad.

I den samtidigt publicerade kommunikén (den 16 sept.) från den

polsk-sovjetryska utomordentliga kommissionen om undersökningen av illdåden som begåtts i Maidanek (nära Lublin) meddelas blott i förbigående om utrotandet av judarna och hela kommunikén är sammanställd på sådant sätt att ingen kommer på den tanken att det här är fråga om det bekanta »judiska reservatet», som skapades av Hitler vid krigets början och att kanske $\frac{1}{10}$ av de här ihjältortade, många hundratusen människorna voro judar. Ännu värre är en analog kommuniké om den litauiska sovjetrepubliken (publicerad den 20 december). Med metodisk noggrannhet uppräknas och beskrivas här de läger i vilka tio- och hundratusental människor omkommo — »vetenskapsmän och arbetare, ingenjörer och studenter, romersk-katolska och grekisk-katolska präster, invånare från både Wilno och andra städer, byar och orter i Litauiska sovjetrepubliken» (lägret var i den lilla orten Poneriaj nära Wilno), »fredliga sovjetmedborgare från Kaunas» samt »franska, österrikiska och tjeckoslovakiska medborgare» (»Dödsfortet» i Kaunas) och så vidare, men judarna omnämndes här helt enkelt icke med ett enda ord.

Vad är detta? Vad rör det sig om? Detta var, tycktes det, en av sovjetlivets mest förvånande gåtor under krigsperioden. Man kan redan nu med högsta grad av tillförlitlighet ge svar på denna fråga.

Taktiken att förtiga antisemitismen var dikterad av fruktan för att en öppen kamp med antisemitismen och nazisternas politik att utrota judarna skulle underlätta Hitlers propaganda om att kriget mot honom fördes för judarnas skull. Men nu kan det synbarligen icke längre råda något tvivel om, att denna opportunist inte bara visat sig berättigad, utan också har spelat en ödesdiger roll. Strutspolitiken med att förtiga antisemitismen inför den rasande hitlerska antisemitiska propagandan har faktiskt förvandlats till antisemitismens tolererande och underlättat ett stormigt frambrytande av antisemitiska strömningar icke endast i de ockuperade områdena utan långt utanför deras gränser, och i Ukraina — därom råder tyvärr icke längre något tvivel — har antisemitismen under krigsåren faktiskt blivit den mest populära formen av ukrainsk separatism.

Den citerade tidskriften slutar emellertid sin uppsats med att erkänna, att skildringarna om de nazistiska bestialiteterna de senaste månaderna redan betydligt oftare erinra om de fruktansvärda lidandena som judarna utsatts för. »Men det tunga arvet efter toleransen gentemot antisemitismen försvinner först långsamt och sovjetpressen har icke ännu beslutat sig för att övergå till angrepp och öppet förklara skoningslöst krig mot antisemitismen.»

Den svenska Årets riksdag har bland andra beslut lagfäst »skatt krångligheten. vid källan» och infört koncessionsplikt vid köp av jordegendom. Om dessa de färskaste lagstiftningsprodukterna skall här endast understrykas, att de ytterligare krånglar till det redan nog tvångsinrutade samhällslivet.

Hur önskvärd i sak den nya uppbördsreformen än må vara, gör den skattebetalningen till ett ytterligt komplicerat problem, som ford- rar en ny stor tjänstemannastab och som den enkle medborgaren

kommer att känna sig ganska handfallen inför. Härigenom har linan löpts ut: deklarerandet har redan blivit en vetenskap, och skatteförfattningarna ha gjorts så invecklade att en stor högtkvalificerad stab av utolkare etablerats under sällsynt goda konjunkturen. Man jämföre de nutida skatteförfattningarnas djungel med den gamla enkla och okonstlade bevillningsförordningen. Vi ha med raska steg kommit tillbaka till det en gång i tiden så förhånade snärjiga system, som förekom på grundskatternas och frälseräntornas tid, då som det sades blott några landskamrerare behärskade materian.

Köp av jord blir nu icke blott en procedur om lagfart utan också om ansökningar till administrativa myndigheter och kontroll av landsfiskaler. Den sega folkliga oviljan mot länsmän levde inte tillräckligt stark kvar för att hindra stiftandet av denna nya tvångslag.

Tendensen är omisskännlig. Ju enklare, desto bättre hette det förr. Eller också få och korta lagar. Nu skulle ett följande av dessa paroller lätt uppfattas som rena lättjan hos lagskrivarna. I detta sammanhang böra ransoneringsförfattningarna nog rättvisligen undantas. Men hur krångligt har inte det mesta nya i övrigt gjorts? Lönesystemen inom staten, liksom pensionsreglementena ha med rätta kallstämplats som kineseri, och det är t. o. m. få politiker som under detta korta jordeliv hinna skaffa sig en säker inblick i dessa mysterier: hos den stora allmänheten utanför vederbörande kårer kan rimligen inte annat än djupt mörker om systemens form och innehåll råda. Även kollektivavtalen bli alltmer specialiserade och erfordra vid tillämpningen en stab av ombudsmän och lagläsare. På jordbrukets fält står jordbruksregleringen som det volyminösaste monumentet över kompliceringssträvandena; förr kunde varje om jordbruket eller konsumenterna nitälskande folkrepresentant visa sitt intresse genom att väcka en kort motion om tullhöjning resp. tullsänkning, men nu behärskar blott ett tjugotal riksdagsmän regleringen så säkert, att de våga sig upp i debatter; t. o. m. många jordbrukare i riksdagen känna sig lätt villrådiga, när deras egna angelägenheter dryftas. Den nya arrendelagen med alla dess många nya tvångsstadganden är ett ungt skott på samma träd. Även socialhjälpen har blivit så krånglig, att särskilda kuratorer eller upplysningsbyråer måst inrättas för att den hjälpsökande allmänheten skall hitta rätt och få vetskap om vad som är rätt. Hur invecklat har plötsligt inte bostadsbyggandet blivit! Även skolväsendet blir undan för undan så komplicerat, att självkritiska lekmän tveka länge om de skola våga hysa en mening. Allra största intrasslingen möter dock kanske inom det militära, där organisation lätt blivit desorganisation och i vart fall lett till ett blankettvälde utan hejd och hämsko.

Exemplen skulle kunna mångfaldigas. Men alla känna igen företeelserna. Sverige är på väg mot att bli en mandarinstat. De produktiva krafterna bli för få, de kontrollerande för många. En återgång till det primitiva är givetvis otänkbar. Men det borde reageras oftare och skarpare mot tillkrånglingstrenden. Inget friboret folk kan i längden trivas med denna preussiska pappersexercis på hart när livets alla områden.

Dagens frågor

Ändå befinna vi oss kanske bara i begynnelsen. Skulle statsdirigerandet bli vad dagens socialistiska maktägande åstunda måste nya serier av blanketter tryckas, nya krångliga förordningar utfärdas och nya tvångströjor dras på det svenska folket. Kan det vara möjligt att folket verkligen skulle önska detta eller — sedan närmare bekantskap stiftats med den nya verkligheten — tåla detta?